

Princeton University Library

32101 055956591

Library of

Princeton University.

Presented by

Harry C. Black '09

Azt de be mozir

Ans moriendi
"

Art de be mozir.

D'aquesta obreta s'ban stampat 6 exemplars en pergami, nom. del 0 al 5; 20 en paper japó, nom. del 0 al 19; 34 en paper especial y 250 en paper de fil.

A honoz e reuerencia de nostre se
nyor ihesu crist: e dela sacratissima verge seny/
ora sãcta maria mare sua. comença lo tractat
apellat art de be morir ab lo breu confessio /
nari tornat de lati en romanç per instructio / e
doctrina deles persones no sabents lo lati. les
quals no es raho que sien freturoses de tant
fruyt e tant necessari com es / e se segueix del p
sent compendi en aquesta forma seguent

Lo probemi.

¶ A cara que segons lo phi/
losos en lo tercer libre deles ethiqs
la mes espantable deles coses ter/
ribles sie la mort. empo en neguna manera se
pot cõpar ala mort dela aia. aço confirme sãct
Agusti que diu que mayor dampnatge es la
perdicio de vna anima que de mil cosos. tanbe
se proua aço per sanct Bernat dient .que tot
jaqst mon corporal no se pot estimar tãt quant
es lo preu de vna anima. per consequent tant
es mes espantable / e auozrible la mort dela
anima quant ella es mes noble / e preciosa que
lo cos **¶** E axi com la anima sie de gran valor
e lo diable trebayll. e procure per lur condemp
nacio perdurable temptant al home en la der/
tera malaltia ab molt grans temptations. **¶**

8 ij

(RECAP)

3187
.02
1905

per tant molt necessaria cosa es q̄ pueesque. e
remeye lo home alur anima perque no sie con
dempnada tostemps eternalmēt p̄ço molt ex
pediēt. e cōuenient cosa es q̄ qualſeuule qui de
ſige eſſer ſaluat. moltes de vegades e ab diligē
cia aya deuāt los vylls la art de ben morir. de
la qual es la p̄ſent intēcio. Exi mateix. penſe
en ſon cor moltes vegades. en la derrera malal
tia de q̄ ha de morir p̄que axi cō dñu ſanct Gre
gori molt ſe occupe en bona obra. aquell q̄ ſo
uent pēſa en la ſua fi. e lo mal q̄ eſta p̄ venir ſi
abans es cōſiderat. e pēſat. mes leugerament
ſe pot tolerar e ſoſerir. ſegōs aq̄ll comū plar.
Si les coſes eſdeuenidores ſon ans ſabudes.
mes leugeramēt ſon ſoportades. mas molt po
ques vegades algu ſe diſpon be. quāt la mort
lo pren ſoprosamēt. p̄que q̄ſcu pēſe viure molt
largamēt no creent q̄ tan preſt aya demorir lo
q̄ es cert ſe fa p̄ inſtructio. del diable. p̄ quant
molts p̄ tal falſa eſperāça enganats morē mal
diſpoſts. p̄ço en neguna manera nos deu do
nar molta eſperança al malalt q̄ cōſeguija la
ſalud corporal. Car ſegons dñu vn famos do
ctor canceller d̄ paris moltes vegades p̄ aque
ſta tal falſa cōſolacio e ſimulada confiança de
ſalut corpal. encorre lo home en certa cōdemp
nacio. creēt que no ha de morir de aquella ma
laltia. Epertant abans de totes coſes ſie in

duit, e amonestat lo malalt / a aquelles coses ab
que aye, e obtengue la salut dela anima / e son
necessaries per a saluacio. Primerament que
cregue com / a bon cristia los articles dela fe .
segons que la sancta mare esglesia los te . ella
creu. Segonamēt ques alegre perque mor en
la fe de nostre senyor ihesu crist / e en la obediē
cia / e vnirat dela sua sancta esglesia. Tercera
ment que prepose en son cor de esmenar la sua
vida si mes viura / e de no peccar mes. nj offen
dre adeu. nj als seus proïsmes. Quartament
que perdone per amor de deu alsquel an offes
e deman perdo an aquells que el ha injuriat.
Sinquenament que restituesque lo q̄ te de als
tri. Sisenament que conegue / e cregue q̄ ihesu
crist morí per saluar anosaltres / e per ell e que
per altra manera no pot esser saluat . sino per
merits dela sua sancta passio. perço face grac
es adeu en quāt pot. E si / a aquestes coses re
spondra de bon cor senyal es que es del nōbre
dells elects / e dels q̄ se han a saluar. En apres
sie induit ab gran diligencia. q̄ reebe los facts
sagraments dela esglesia. Primerament que
ab gran cōtrició dels seus peccats faça ente
gra confessio / e apres reeba tots los altres sa
graments necessariis ab gran reuerencia / e deu
ocio / e aquell que no sera informat / e interro
gat de algu altri deles coses sobredites enter
a iij

roge / e pense en si mateix considerant si es di-
sposst axi cō dit es. **E** aquell q̄ en aquesta ma-
nera sera disposst. recoman se tot / e dones ala
passio de ihesu crist cōtinuamēt dient la / e pen-
sant / en ella. car p aquesta totes les temptaci-
ons del diable / e sos engāns son vencuts. **E** es
de saber q̄ en lo article dela mort los que han
de morir han mayors / e mes forts tēptacions
del enemich q̄ james ans agueren. segons que
daual se mostrara. contra les quals lo ancell
porte / e cōseyle bones inspiracions / e perque a
quest tractat es molt necessari / e pfitos. axi be
per los sabuts / e letrats als quals es dirigida
aquesta doctrina en lati. cō p les comunes perso-
nes no letrades. les quals no es menys raho
q̄ freturegen de tant necessari frujt. delibere de
trauel segōs la possibilitat del meu pobre entē-
dre en lenguaje cathala clar / e manifest / estill
ab ses hystories corresponēts aq̄scun capitol.
segōs q̄ en lo exēplar lati les trobe pque puguē
axi cō en vn espill mirrar / e especular les coses p
ala salut deles sues animes prayents. **P**er cō-
seguēt q̄lseuule q̄ vol / e desige be morir. cōsider-
re diligētment les coses cōtengudes en aquest
libre / e cōseguira grā ajuda / e vtilitat p defens-
sar se deles tēptaciōs del diable / e a cōseguir la
gloria de paradis laqual nos vule atorguar deu
tot poderos lo qual regne en vnitat de essēcia

e trinitat de psones p tots los setgles sens fi.

Capitol p̄mer com lo diable tempta en lo article dela mort contra la fe.

Om la fe catholica sie fūdamēt/e p̄ncip
c pi de tota la salut nostra/e sens fe negu
pura esser saluat segōs diu s̄act agusti.
lo q̄l posa aq̄stes paraules. Fe es fonamēt de
tots los bens/e comēcamēt de toda nostra sa
lut hūana. itez diu sanct bernat la fe es p̄ncipi

dela salut dels homens. sens aquesta no pot
negu pertanyer. ny esser del nombre dels fills
de deu. sens aquesta tot qualseuol trebayll del
home es va / e sens proffit. per cōsequent lo dia
ble / enemich de tot lo lnatge humanal trebay
lle ab totes ses forces per retornar / e lançar en
lo infern enlo article dela mort dela fe total
ment / o almenys per ferlo desuiar / e dubtar en
aquella perquat lo que dubta enla fe infell es
E diu temptat lo en aquesta manera. **D** mes
qui desaueturat com estas en gran error aque
sta fe / e creença q̄ tu tens no es cō tu la creus
o segons que la preyquen ny ha infern algu .
tots hauem esser saluats. **E** jasiā que lo ho
me face moltes coses les quals sien aci agudes
per males / o mate asi mateix / o adoze ales ydo
les axi cō fan los reys infells / e grans homēs
ab grans cōpayes de pagans tot torne / e ve a
hun mateix fi. axi p̄ los cristians com p̄ ells .
per quant negu que muyre no torne mes deça
E axi aquesta fe tua no es cosa de alguna ver
ritat. per aquesta manera / e per altres moltes
treballe lo diable quāt pot. per fer caure lo ho
me enla sua fi dela fe. per que sab ell quel fona
mēt que es la fe regirat / e caygut tot laltre que
de sobre ella es edificat caura necessariament
Mes coue saber que lo diable per molt q̄ tem
pte lo home. no pot p̄ força ferlo peccar. m̄ en

neguna manera vègre. sino que el mateix li do
ne loch/e consenta segons diu lo apostol. Feli
es deu loqual no cōsentira que siau temptats
mes del que poreu sofferir/e resistir. mas dara
gracia/e fortaleza de tal manera que pugau so
stenir/e a profitar en allo.

Capitol segon dela bona inspira
cio del angel en esguart dela fe.

V. 8

Dontra la primera temptacio del dia-
c ble dona lo bon angel conseyl/e inspi-
racio per fer lo home fort en la fe diēt
axi. **D**germa no cregues ales tēptacions pes-
stiferes/e maluades/e falsos cōseylls del dia-
ble. mas guardat del . per que el es mentiros/
e malicios. car per mentides/e p falsies ell en-
gana. a adam/e eua nostres pares/ **E** no dup-
tes en cosa alguna dela fe. mes sies ferm en a-
quella. perquāt jatsie que per sentimēt corpal
o ab lo entenimēt no la pugues cōpendre. **J**a
perço nos segueix aquella no esser verdadera
Ear si tu la pogueses cōpendre/ e entēdre per
raho natural. en cosa alguna no serie merito-
ria. segons aquell dit de sanct Gregori. **L**a fe
no ha merit ala qual la raho humana dona ex-
periencia/e prouança. **E** axi recort te lo q̄ diu
sanct pau en lo .xj. capi. que scriuj als juheus.
Sens fe no es posible de plaure adeu. e tanbe
diu sanct Johan en lo terçer capito. aquel que
no creu. jutgat es. e sanct Bernat. la fe es la
p̄mogenita e p̄ncipi entre les virtuts. **I**tez
diu. que mes benauenturada fo nostra senyor
ra sancta maria rebent la fe de ihesu crist. q̄ en-
rebre la sua carn. **C**ōsidera p semblant la fe q̄
agueren los pares antichs feells. axi cō abra-
ham. ysaach/e jacob/e alguns gentils cō job.
e raab/e altres semblants/ **E** axi mateix pen-

sa la fe dels apostols/martyrs/cōfessos, e ver-
ges. Car migancant la fe tots los sancts de
la ley de natura/e scriptura/e dela ley de gra-
cia meresquerē hauer la gracia/e gloria de deu
per gran fe que hach sanct pere ana sobre les
aygues. sanct Johan begue lo veri. q̄ li fonch
donat sens mal. ni dan queljn seguis. Item p
la fe p oracio la qual feu Alexandre los mōts
caspis foren tancats. per cōseguent la fe es de
deu beneyta. perço deus com a baro resistir al
diable/e fermamēt creure tots los manamēts
dela sancta esglesia . car la sancta mare esgles-
sia no pot errar. com sie regida del spirit sanct
E nota que com lo malalt se veura tēptat cō-
tra la fe. primerament deu pensar quant es ne-
cessaria la fe. per que sens ella no pot esser sal-
uat algu. Segonament pense que li es profito-
sa. perquāt totes les coses pot. segons diu no-
stre senyor que totes coses son possibles al cre-
ent. Item diu. qualseuol cosa que pregareu cre-
eu que rebreu /e de aquesta manera migancāt
la gracia de deu facilment poza lo malalt resis-
tir al diable. E tanbe es cosa profitosa. q̄ lo
credo in deum sia dit alta veu. Intelligible /e
moltes veguades prop lo malalt . per q̄ ell sie
animat/ames fermamēt pseuerar en la fe. e los
demonys quel auorexē de oy. sien de aquí spa-
ordits/e apartats fugint.

**Capítol. liij. dela temptacio del diable ço es
dela desesperacio.**

D Espuys que lo diable veu que lo ma-
lalt esta ferm en la se. començal de rep-
tar per ferlo desesperar. que es cõrra la
confiança / e esperança quel home ha en deu.
Com lo home en la mal altría es turmentat de

dolors corporals. lauors lo diable ajuste al
tres dolors. representat li los peccats e mayor
ment los q̄ no ha cōfessat perfer lo venir en de
spacio e diu li axi. ¶ Mesqui detu guarda aci
quans peccats as comesos. tanta e tan grans
son que james poras obtenir perdo dels. e be
pots dir cō dix Lahim. mayor es la mia culpa
que merexer pdo. mira cō los manaments de
deu as trespasat. Car tu no as amat adeu so
bre todes coses ans mes as injuriat amolts. e
be sabs tu q̄ no pot esser saluat aquel que no
guarde los manaments de deu. p̄ que deu dix
Si vols entrar en la vida perdurable guarda
los manaments mas tu has viscut luxuriosam
ment essent supbios. auaricios. golos. e yros
as viscut tota ta vida ab enueya. e peresa. E
moltes veguades as oyt preycar q̄ vn peccat
mortal baste per a cōdēpnar avn home per to
ltemps. en lo infern. Aprés de aço les. vii. ob
res d̄ misericordia no has cōplit. les quals ma
yormēt demanara lo senyor en lo iubi final se
gons q̄ en son euāgeli lo demōstra dient ana
quells q̄ ala part esquerra serā anau maleyts
en lo foc eternal. perquāt yo agui fam. e nom
donareu amenyar. set agui. e nom donareu a
beure &c. E perço diu sanct jaume iubi sēs mi
sericordia sera fet an aquel q̄ no ha fet a mi
sericordia sobre la terra. Tempra axi mateix lo di

able en aq̃sta manera. ya veus quāts de nit e
de dia en la ley d̃ deu molt veyladamēt creballē
Empo aq̃stos p̃ço no gosen en algua manera
dir que sien segurs deles penes p̃que puguē
p̃sumir de lur salut cō algu no puxa saber si es
digne de pena/o de gloria. p̃ cōseguēt atū cla-
ramēt q̃ es estat en tota ta vida peccado: not
romā algua sperāça de saluacio. sols q̃ meres-
ques dignamēt esser cōdēpnat. p̃ aq̃stes e p̃ al-
tres sēblants rahōs induex al home a despera-
cio dela qual nos deuē guardar sobre tots los
mals cō aq̃sta offensa e sia cōtra la misericor-
dia de deu. la q̃l sola nos salua. segōs fa testio-
ni lo pfeta. Les misericordies d̃ deu son perq̃
no som destruits **E** s̃act Agusti diu. quiscu q̃
es posat. en peccat si ōla misericordia de deu/e
p̃do despera veramēt aq̃st tal de tor pert la mi-
sericordia de deu. perquant nenguna cosa tāt
offen a deu. com la desperacio

**Capl. iiii. dela bona inspiracio del
angel contra la desperacio.**

E ntra la segona temptacio del diable.
dona lo bon angel bona inspiracio dient
o home perq̃ desperes jatsia q̃ tāt furs/e o
meys agueses comesos quātes arenes/e gotes
a en la mar/e encara que tu sol agueses comes
tots los peccats del mon tot/e no aguesses fet
de aq̃ls pnia. nj cōfessio. nj aguesses ara mane

ra. ni temps per/a confessar los. Ja perço no
 deus desesperar. perquāt en tal cas la cōrricio
 sola de dins sens alquā vocal cōfessio es suffici

ent/e bastāt. segōs aço se pua .plo psal. dient.
 Lo cor cōtrit/ e hūiliar tu deu no menyspreas
 ras. E diu lo pfeta ezech. En qual seuol hora
 que lo peccador gemecara sera saluar E diu
 sanct bernat. El dayor es la pietat de deu que

qualseuol maleza o peccat eati diu sãct agusti.
Mes pot deu perdonar quel home peccar . e
posat cas que sabesses que eres del nombre de
aquells que han esser condẽpnats. ab tot pers
ço en neguna manera deuries desesperar . per
quant per la desesperacio no sen aconsengueix
altra cosa alguna sino que per ella lo molt pia.
dõs deu molt mes se offen. E los altres lurs
peccats se agreugen mes . e mes auant que la
pena perdurable se augmente fins ala mort.
Item no deus desesperar per peccador que sirs
es. car ihesu crist es mort per los peccados . e
no per los iusts. axi cõ ell mateix diu no so vè
gut apellar los iusts mas los peccados . pren
exẽple de sanct pere lo qual negua a ihesu crist
e en sanct pau q persegua la esglesia. e en sant
matheu. e zacheu que eren publichs peccados
e en la magdalena. e en la dona presa en adul
teri. e en lo ladze que fonch penjat al costat de
ihesu crist. e en la maria egipciaca. e en altres
peccados molts dells quals ague misericordia
nostre senyor. e forẽ sancts. E nota que quan
lo malalt coneix que es remprat dela desesper
acio. tantost deu pensar que ella es peyor . e
mes dampnable de tots los peccats . e que en
alguna manera no deu consentir ental despe
racio. per molts peccats que aya comes Car
com diu sanct agusti mes pecca iudes en des

esperar que los seus en crucificar a ihesu crist
En apres pēse lo malalt. com es cosa profitor
sa / e necessaria la sperança. ¶ Perq̃ segons s̃act
Crisostom la esperança es la anchora de no
stra salut. fonament de nostra vida . senyal / e
guia del camy per lo qual van al cel. E per con
seguent no coue de desamparar la per qualse
uol peccats grans / e innumerables que sien

Capit. v. dela temptacio del diable de impasciència.

¶ Ent / e cōnexent lo diable que no pot
v induir al home en lo peccat dela dese
speracio comença de temptar lo de im
paciēcia la qual naix dela gran malaltia / e diu
li de aquesta manera. ¶ Perque soportes tu a
questa dolor tant greu / e insoportable a tota
creatura / e atu de tot sens pfit. n̄ encara mes
tan gran dolor te deuria esser donada per dret
e bona iusticia. pus que no has comies tals / e
tants peccats que sien dīgues de tan cruel tur
ment. Car scrit es que en les penes se deu fer
mes benigna / e piadosa interpretacio. E mes
de aço lo que molt te redoble / e agreuye la tua
dolor es que negu no ha compassio de tu. lo q̃
percert nō es dūpte que es contra tota raho .
b

**Car jattia. que los teus amichs. e parents de
paraula mostren que han compassio de tu. en
veritat. ells desigen la tua mort per los bens q̄
tu as delexar. los quals esperen de heretar.**

**Perque es cosa clara que exida la tua anjma
del cos enuies lo voldrà tenir per hun dia sols
en casa. Per aquestes. e altres semblants ma**

neres lo mal enemich tempte al home en la sua
fi de impasciència. que es contra la caritat mis-
gançant la qual deueni amar adeu sobre totes
les coses. per ferli perdre sos merits / e posant
lo en contrarietat ab deu. **M**ora que als q̄
han de morir molt gran dolor corporal los a-
greuye. mayorment an aquells que moren no
per mort natural la qual ve molt poques vega-
des axi com ho ensenya la experiència. Mas
ans ve per la mayor part per accidents. axi cō
de febre. apostema / o altra greu. malaltia. af-
flictiua / e tormentat. la qual malaltia a molts
e mayorment als que no son ben disposats en la
anima. en tant grau tornen impascients / e yro-
sos / e murmurants que ales vegades dela grā
dolor / e impasciència appar que sien tornats
folls / e fora de seny. segons que algunes de ve-
gades se veu en molts. per que appar que ver-
rament los semblants freturen dela vera caritat.
segons fa testimoni sanct iheronim q̄ diu
axi. Si algu suffer / o reeb la mort / o malaltia
ab dolor / e impasciència / e enuig / senyares que
no ame adeu segons que deu. **E**l apostel
sanct. Pau diu que la caritat es pascient / be-
nigna / e aquel que nos conforma ab la volū-
tat diuina en la sua fi. e mort placent li

b ij

delà sua fi / e de anar a nostre senyor ab gran
 regonerença / e repenediment de sos peccats e
 ab proposit de esmenar lur vida si deu li pme-
 tie mes viure es de creure que no va bona via
 Perço tot hom deu procurar de be dispòdes
 en sanitat. p que enlo article dela mort sie con-
 forme ab la ley de deu que es la sua voluntar .

**Capitol. vj. dela bona inspiracio del angel
de pasciencia.**

Entra la tēptacio del diable deuers
la impasciencia dona lo bon angel bo
na inspiracio / e conseyl de pasciencia
dient axi. home aparta ton cor dela impascien
cia / e yza perla qual lo diable ab ses mortife
res / e males temptacions procura per damp
nar la tua anima. perque perla impasciencia / e
murmuracio / e indignacio se pert la anima axi
com se salue per la pasciēcia segons que ho diu
saut Gregori. El regne dels cels nols acōse
gueix negun murmurador / e impascient. E p
go aquesta tua malaltia la qual es leugera per
respecte dels teus peccats not pese. ans la sof
fereix ab bon cor. Car sapies que es com ama
nera de purgatori si ans dela mort ab bona
pasciencia se pren / e es sofferida segōs coue bo
namēt / e de bon grat. Car no solament es ne
cessari lo bon grat en les coses que son a conso
lacio. mas encara en les coses que son de ene
mij / e afflictio. Perquāt com diu sanct Gre
gori. deu misericordiosament dona la pena / e
tribulacio temporal per que no done apres la
pena / e venjança perdurable. E sanct Agusti
pregaue a deu axi dient. Senyor aci me crema
b iij

e ferra / e tormenta. perque per tostemps me p
dones. per conseguent no te perturbem les tri
bulacions de aquest mon. per quant elles mōs
stren que deu not vol desemparrar segons que
pose sanct Agustí. que diu que los mals / e ad
uersitats que en aquest mon nos psguen nos
porten per força ala gloria de deu . per conse
guent no sta ni se aproua la salut dela anjma
en los plahers carnals mes ans sta. en aqueles
la dampnació perdurable. Jtez diu lo mareix
sanct Agustí. Senyal es de manifesta cōdem
pnació quant lo home es amat del mon. e los
seus fets li venen tots a son plaer . En altra
part diu que es maraueylla cō les pedres nos
leuen en solaz / e plaer als que han esser cōdem
pnats empero que mes maraueylla es com les
pedres nos leuen en scandal / e perill als q han
esser saluats. **E** axí leua / e aparta de tu la im
pasciència / e malícia axí com a pestilencia veri
nosa / e pren en tu pasciència . la qual es escut
molt fort ab la qual tots los enemichs dela a
nima facilmēt son vencuts . **E** considera com
ihesu crist / e sos sancts fore molt pasciēts fins
ala mort. **E**s de notar que quant lo malalt se
sent temptar de impasciència deu considerar.
prímeramēt que nosciua / e dampnosa es la im
pasciència perquant perturbāt / e enujsant aell

lo aparta/e refreda de deu. e perço diu lo seny
 or Sobre qual repofara lo meu ipirit fino so
 bre lo humil/e reposat de cor. Item deu pēsar
 que la paciencia se deu conseruar diligētment
 perquant aquella es necessaria. **E** axi diu sāt
 Pau. La paciencia es auosaltres necessaria
E tanbe diu nostre senyor enlo euangeli **E**r
 tament fo conuenjēt/e necessari ihesu crist sof
 ferir. e axi entrar enla gloria de deu. e diu sāt
 Gregori que de mayor merit es sufferir les co
 ses contraries/e aduersitats que trebayllar en
 bones obres. Car sens ferre podem esser mar
 tyrs si guardam la paciencia verdaderament
 enlo cor. **E** diu Salamo que millor es lo pas
 ciēt quel baro fort/e que aquel que senyoreya
 a son cor/e desigs millor es quel conquistador
 de ciutats.

Capitol. viij. com tempte lo di able de vana gloria.

Quant veu lo diable que no pot in
 duir/e tirar lo home. pque se desue
 dela via/e carrera de saluacio p in
 fidelitat/o desesperacion/o impaciē
 cia començal de teimptar per complascencia
 b iij

de si mateix que es superbia spiritual . m'gan-
 cant la qual als religiosos / e persones perfectes
 mes inquiete / e persegueix / e comence en aque-
 sta manera de lohar lo o com es ferm en la fe / e

fort en la speranza / e es molt pacient ab gran
 fermetat en la tua malaltia / o com has obrat .
 moltes bones coses . molt te deus gloriar . per

que no es así com los altres los quals han fet
e comes mals sens compte. mes auāt los sems
blāts auegades ab vn gemech se saluē. dōchs
per qual iusticia nř raho lo regne dels çels atu
se pot denegar. per çertes per neguna raho. p
quant tu as legitimament batallat. Bonchs
reeb la corona atu aparellada/e aura seymēt
e grau mes excellent que los altres. pus que
mes as treballat q̄ ells. per aquestes/ e altres
semblants temptacions lo diable trebayle.
molt diligentment per induir/e tirar lo home
a supbia spiritual/ o complaymēt de si mateix
per ferli perdre la gloria de paradys. pla qual
cosa es de notar que aquesta superbia es molt
de guardar/e euitar. primerament perque per
la superbia se fa lo home semblant al diable.
Car per la sola superbia fo fet/e tornat de an
gel diable. Segonament per quant per ella lo
home comet blasfemia en presumir lo be que de
deu ha quel ha de si mateix. Tercerament que
tanta vana gloria. e complascēcia de si mateix
poria pendre. que per causa della se poria con
dempnar. Bonchs diu sanct Gregori en tant
ques recorde lo home del be que ha fet. e per a
quell se exalta cau prop de deu qui es causador
de tots nostres bens. E así mateix diu sanct
Agusti. Si lo home se iustificara. e dela sua m
b v

sticia presumira cau aquell ra'l.

**Capitol. viij. dela bona inspiras
cio del angel contra la vana gloria.**

Contra la dampnosa temptacio del di-
able de vana gloria dona l'angel bona
inspiracio dient axi . **D**home mesqui
de tu. perque te en supbeix atribuynt atu ma-
teix la fermesa en la fe / esperanca / e paciencia.
la qual adeu sol se deu atribuir . perquant tu
no pories fer cosa alguna meritoria / e bona
sens m'gançant / e ajudan te la sua gracia se
gons ques proua. aço per paraules de nostre
senyor dient. Sens mi no poden fer cosa algu-
na. **E** en altra part es scrit. no te ensuperbes
ques not exalces ni lohes vanament / e super-
biosa no atribuesques atu lo be ni presumes-
ques deles tues virtuts. **C**ar diu nostre seny-
or en lo euangeli. que aquel qui se exalça sera a-
baxat **I**tem diu sino sereu fets humils com
un petit. no entrareu en lo regne dels cels.
Bonch humiliat / e seras axalçat. **E** diu sanct
Agusti. q̄ si ell home se hūilia deu deualle a ell
e si se exalça q̄ deu se apre dell. **B**ons aparta.
e guarda la tua voluntat. e tots los pēsamēts de
la supbia la q̄l feu. e torna a lucifer q̄ era angel
molt excellent. e bell en diable molt leyg. e sus-
tze. e lo lança. e abaxa dela altura dels cels al
p̄gō dels inferns. la q̄l supbia encara fo causa
de tots los mals. e peccats. **P**erço diu sanct

Bernat. lo començament de tota perdicio es
la superbia. Item lo mateix sanct Bernat. le
ua aquest peccat. e sens trebayl tots los vicijs
sons leuats. e rayllats. E de aço es de notar
molt singularment que quant se vulla. que lo
que sta en l'article dela mort sent que es temps
rat de superbia deu pensar primerament que
la supbia entant adeu desplague. que solaniet
per lur occasio sens altre peccat algu. deu exes
la/e cõdempna dels cells a lucifer ab tots los
altres angels que foren de lur opinio/e seques
la pque prostemps fossen cõdempnats enlo in
fern. E axi de tal manera pensant poza reduir
se en humilitat/e repẽdre/o arguir los peccats
perquant negu per iust que sie/o se estime no
sab si es digne de esser auorrit/o amat de deu.
Bonchs deu en special pendre exemple de sãt
Anthonj. al qual dix lo diable. Anthoni tu
me as vençut perque com yo te vul exalçar tu
te abaxes/e com te vul abaxar tu te exalças.
Segonament deu pensar que la humilitat tãt
plau adeu que entre altres virtuts en special
perla humilitat la gloriõsa verge senyora san
cta Maria concebe adeu nostre senyor/e per
ço es exalçada sobre tots los cohors dels an
gels.

**Capí. ix. dela temptacio del diable
de auaricia.**

I A final temptacio deque lo diable tem
pta en lo article dela mort es de auari
cia. dela qual mes vse contra los secu

lars / e carnals. que es la molta occupacio de
les coses temporals / e exteriors. com deuers

les mullers/e fills. parents/ e amichs carnals
e deuers les riqueses/e altres coses les quals
en lur vida amaren. per la qual auaricia lo ene
mich molt enuja/e congora en la fi dient axi/o
mesqui de home tu ya desepares tots los bens
temporals. que per molt grans trebaylls/e cõ
gores as adquirir/e ajustat/e tan be l'exes ala
tua muller/e fills. parents / e amichs molt as
mats/e totes les altres coses delectables/e de
sijades en la companya deles quas star e perse
uerar . a gran solaz / e alegria te seria/e no me
nys aells gran be se seguiria dela tua presència
Aquestes e altres moltes maneres de auari
cia representa lo diable en la fi al home. perque
per amor/e cupiditat deles coses terrenals lo
faze apartar dela amor de deu/e dela salut de
la sua anima . Bonchs es de notar singular
ment que molt se deu guardar que a algu estāt
en lo article dela mort. noli sia reduit ala me
moría la muller/fills. amichs corporals / e al
tres bens temporals . sols en quant / o requer
la salut espiritual del. perque serie en altra ma
nera molt perilos. per quat per ells se distrau
rie/e apartarie de aquelles coses que son dela
salut de lur anima. en les quals dexades totes
altres coses lauors mayormēt deu esser attent
e occupat ab totes ses forces interiors / e exte

riors no en les coses miserables tēpals / e car
nals / en les q̄ls pensar / e entēdre en tal temps
serie molt perillos de manera q̄ vn home que
sol per lo bon penedir / e proposit just que en a
quell temps agues se porie saluar . perdria de
aconseguir la saluacio / e yria a condempnacio
tenēt son cor / e voler / e desig en los bens tēp
porals.

**Capitol. x. dela bona inspiracio del angel
contra la auaricia.**

Contra la temptacio de auaricia ab q̄
tempta lo diable al home en la sua fi .
lo sanct angel dona bona inspiracio / e
cōseyll diēt. **Q**home aparta les tues oreylles
deles falses / e mortiferes sugestions / e cōsells
del diable ab los quals te pensa . e procura en
ganar . e çegar . e ans de totes coses oblida . e
posposa tots los bens . e coses tēporals de tot
la qual memoria . percert nenguna cosa de sa
lut en tu pot causar . e donar . **A**ns ans molt
gran impediment . e destorb dela tua salut spi
ritual. **E** deus te recordar deles paraules del
nostre redemptor . e senyor ihesu crist que diu
axi als que se ajusten ales coses mundanes.

**Si algu no renūciara a totes les coses que po
 seex no pot esser dexeble meu/ E en altra part
 diu. si algu ve am / e no auoreix alur pare / e
 mare / e muller / e fills / e germanos / e germanes**

**encara no pot esser mon dexeble / e an aquels
 qui renunciem aquestes coses diu / e tot aquel q̄
 lexera / o desemparara casa / o germanos / o ger**

manes/o pare/o mare/o muller/o fills/o cāps
e heretats. p lo meu nom rebra çēt e mes p hūn
e vida perdurable poseïra. recort te tanbe des
la pobredat de ihesu crist nostre senyor penjāt
en la creu p tu/e desemparrant la sua mare/e de
reble sanct Johan molt amats de molt bona
voluntat per la tua saluacio. Cōsidera tanbe
quants sancts homens menyspreants aq̄stes
coses temporals han seguit ael sufferir moltes
psecucions per oyr aquella peraula dolça. Ve
niju beneyts del meu pare possehiu lo regne ap
parelat pera vosaltres del començ del mon.

Bonchs empremta/e encomana totes aque
stes coses ala tua voluntat / e totes les coses
transitories / e poch durables apartant de tu
totalment com/a beuenda verinosa. torna en
ton cor ala pobresa voluntaria complidament
e axi te sera degut per promissio lo regne dels
çels segons que diu nostre senyor. benauentu
rats son los pobres despirit porque dels es lo
regne dels çels/e encomanat tot adeu. lo qual
dona plenariament les riqueses perdurables
posant tota la tua confiança en el. Nota que
quant lo malalt se sent temptat de auaricia, o
del amor deles coses terrenals pmeramēt deu
considerar com lo desig/e amor deles coses ter
renals aparte de deu. perquant foragite e leua

c

la amor be' deu segons sanct Gregori lo affir-
me dient ari. En tant es quiscu de deu apar-
tat quant aci baix enles creatures se delite Se-
gonament considere que la voluntaria pobre

tat fa esser lo home benauenturat el porte al cel
com diu lo senyor redemptor nostre ihesu crist
que los pobres de spirit son benauenturats. p

quant dels es lo regne dels cels.

Capitol. xi. enlo qual se contenen moltes bones doctrines/e consells per aquel que sta en lo punt dela mort.

I aquel que esta enla agonia/ e article dela mort pot parlar/e vsar de rahoy trebayl per ocupar se en oracions
Primera ment inuocant adeu e suplicant lo q̄ aja p̄ bo de reebre ael enla sua gloria perla sua sanctissima/e maraueylosa misericordia /e per la virtut dela sua passio. Segonament diligētment inuoque/e clame ala gloriōsa/e sacratissima verge senyora sancta mara suplicant la q̄ sie lur aduocada/e migançera. En apres pregue a tots los angels especialment al angel de putar perla sua guarda e axi mateix a tots los sancts apostols. martyrs. confessos/ e verges
Empo mes specialment pregue es recomane an aquels sancts/o sanctes enlos quals primerament essent la tenie deuocio ella honraua/o seruiue/e amaue les ymages dels quals ab la ymage del crucifixi li deuen esser representades
Item digue tres veguades aq̄st vers. **Dirupi** sti dñe vincula mea: tibi sacrificabo hostiā laudis. p̄ q̄nt aq̄st vers segōs cassiodoro se creu q̄ es de tātā vtut q̄ los peccats dels homens son

c ij

remesos si essent ala fi ab verdadera confessio
es dit. Item digue tres vegades aquestes pa
raules/o altres semblants. la pau de nostre se
nyor ihesu crist/e la virtut dela sua passio /e lo
senyal dela sancta creu/e la integritat dela se
nyora verge sancta maria / e la benedictio de
tots los sancts/e sanctes la guarda dels ângels
e les ajudes de tots los elets sien entre mî/e en
tre tots los enemichs meus visibles/e no visi
bles en aquesta hora dela mîa mort. amen.

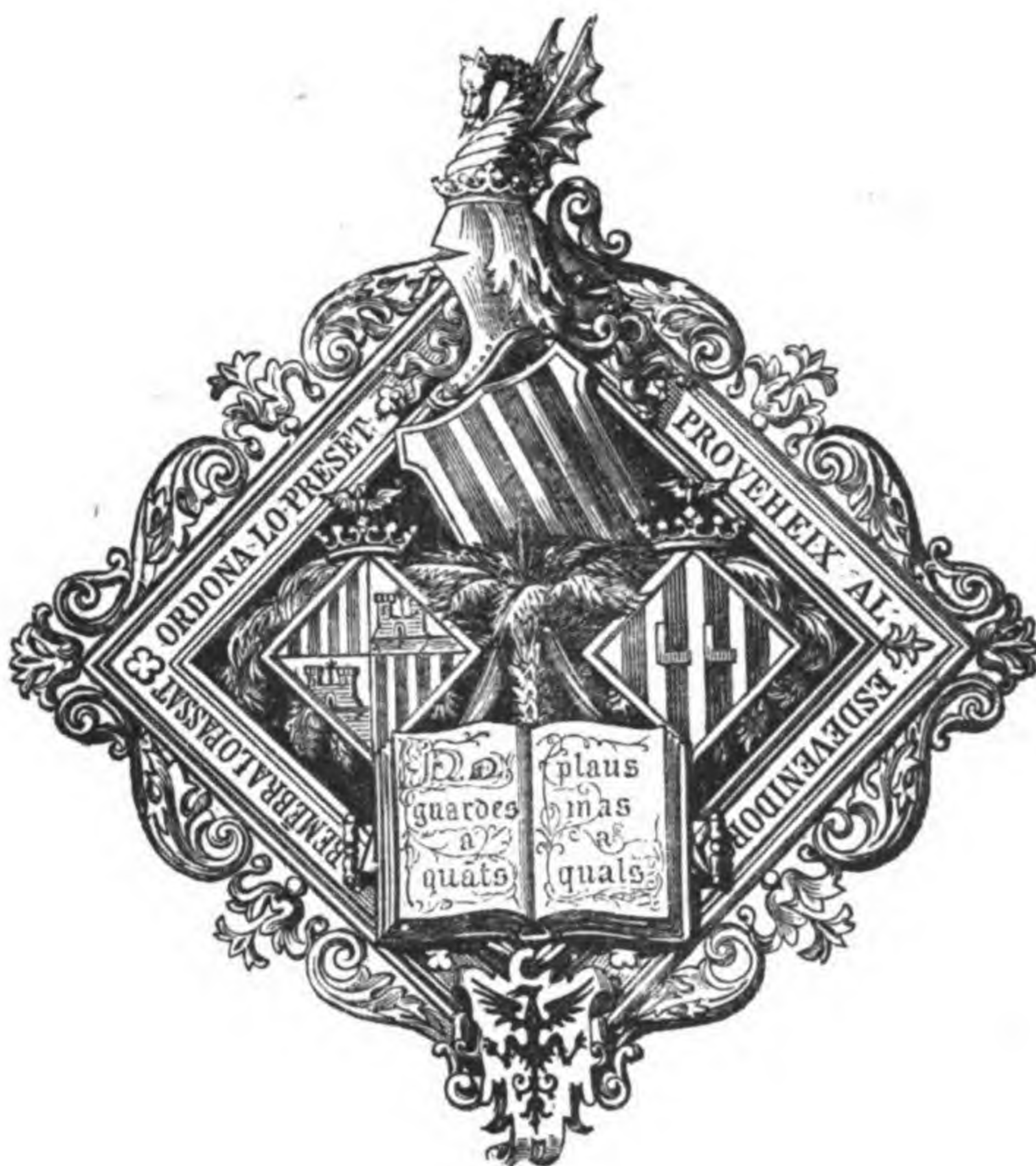
Finalment digue Enles tues mans senyor cõ
mâ lo meu spirit. mes si lo malalt no sabra les
oracions digue algu dels qui son pñents ab al
ta veu deuant ell algunes oracions/o hystori
es deuotes enles quals ell essent sa tenje deuo
cio. E lo mateix malalt pregue/e face oracio a
deu segons que sabra/e pora de pur/e ferm cor
e de boca/e ab tot son desig. Bon deuem no
tar que pus la salut del home esta enla sua fi q̃
quiscu deu ab gran diligencia/e esforç proueyz
de algun amich/o compay deuoat sufficient/e
leal lo qual li sie / e stigue present enla sua fi/e
mort. perque li conseylle/e conforte enla cõstã
cia dela fe/e lo incite/e mogue/a auer paciẽ
cia/e deuocio/confiança/e caritat /e pseueran
cia en rotes bones obres donant li esforç/e aní
mant lo enla agonia/e batalla final /e dient q̃

ell algunes deuotes oracions. Mas guay de
nosaltres que poch's son que sien ab sos prois-
mes lealment parlant los e amonestant los fa-
ent oracions/e preguaries per ells. perque cõ-
munament encara los malalts no pensen mor-
rir. e perquant lo marit/o la muller restant . e
los fills e parêts q̃entenē de heretar lurs bēs
mes procuren a induir lo ala sua amor plozāt
lo. per quels dexe mes bens. Elo que piyor es
encara no lexē entrar a p̃sones deuotes quels
confortarien per rezel quels fassen mudar lo te-
stament. o l'exes. e açi moltes vegades les ani-
mes dels morints miserablement cahen en pe-
ril. Perço quiscu procur en estudiar en la sua
vida perque pura be morir. e hauer aci gracia
e en la patria gloria. **AN EN.**

Aci se acaba lo tractat dela art de ben morir.
Deo gracias.

e iij

La present reproduccio en
fotogravat, feta sots cura den Angel
Aguilo en casa de Joseph Lavall y es/
tampada per Fidel Biro, ha sigut co/
piada de l'edicio de l'Art de be morir
(Valencia... M.LL.LL.lxxxxj.?) de la
qual se'n conserva l'unich exemplar fins
avuy conegut en la sua Biblioteca. La
obra no se portada y s'es reduhida al
reproduhir-la un centimetre d l'ampla/
da d la cara d'impessio. Publicada bair
lo patronat de la Societat Catalana d
Bibliofils en lo mes d Desembre d l'any
M.DLL.LL.v.

Princeton University Library

32101 055956591

